

Honderd jaar Wâldfûgel

Je honderdste verjaardag in goede conditie vieren is maar voor weinigen weggelegd. Voor het Friese jacht Wâldfûgel was het geen probleem. Maar dat is te danken aan de vele eigenaren die het jacht in die eeuw goed onderhielden en regelmatig lieten restaureren. Tekst: Wim de Bruijn Foto's: Theo Kampa, e.a.

In 1920 liet Bertus van Veen bij Jan Oebeles van der Werff in Buitenstverlaat een tjotter van 4.80 x 2,25 m. bouwen, met een zeiloppervlak van maar liefst 23 m². Het was een echte werkboot, zonder veel franje en hij zeilde ermee met zijn manufacturen langs zijn klanten. Ook zeilde Bertus, toen hij het scheepje niet meer voor zijn werk nodig had, regelmatig mee met wedstrijden. Vanwege het berghout kunnen we met recht spreken van een Fries jacht en niet van een tjotter, zoals de bouwer wel beweerde. De naam *Wâldfûgel* komt voort uit het vaargebied, de Friese Wouden, het Friese merengebied in het noordoosten van Friesland. Dan is de Friese naam voor Woudvogel, *Wâldfûgel* gauw gevonden. Na 44 jaar verhuisde de *Wâldfûgel* naar Gaastmeer, naar het zomerverblijf van Berus' achterneef Dick Gaarlandt. Het was

nabij het Heegermeer aantrekkelijker zeilen dan in Drachten. Bertus van Veen had bij testament vastgelegd dat de *Wâldfûgel* na zijn overlijden zou overgaan naar Dick Gaarlandt. De familie en ook zijn neef Jan Geurt - toevallig een oud-collega van me - heeft er tot 1977 mee gezeild en toen kwam het te koop.

Naar Workum

Heel toevallig werd Jan Jansz. van der Werff uit Drachten de nieuwe eigenaar. Na al die jaren was het jachtje wel aan restauratie toe en wie kon dat beter doen dan zijn zoon, werfbaas Roelof van der Werff, die net een jaar ervoor in Workum was begonnen op de Scheepstimmerwerf "De Hoop". In 1997 overleed de vader van Roelof en de *Wâldfûgel* ging van Drachten terug naar Workum. Pas in 2002 werd een nieuwe eigenaar

links: De gerestaureerde, 100-jarige *Wâldfûgel* ligt afgemeerd tegen het voormalige beurtschip van Drachten *De Jonge Trijntje*. Dat is in 2015 bij Van der Werff helemaal gerestaureerd. (Zie ook SdZ 2015.10 en 2016.1)

boven: Het naambord *Wâldfûgel* siert vanaf 1920 dit Friese jacht

gevonden. Het was Joop Krist die het jachtje voor een volgende restauratie naar Bein Brandsma in Rohel bracht, waar hij het samen met Bein ging restaureren. Met zijn partner Tsjoltsje Roelevink zeilde Joop veel met de *Wâldfûgel*, ook wedstrijden. Toen Joop in 2013 kwam te overlijden werden het varen en het onderhoud Tsjolstje te veel.

Rienkje van Boekel van der Mei, wier voorouders de oorspronkelijke bouwwerf in Buitenstverlaat hadden gerund en die nog steeds door een Van der Werff wordt voortgezet was van mening dat dit stukje maritiem erfgoed behouden moest worden. Als voorzitter van de Stichting Varend Cultureel Erfgoed Ronde en Platbodemjachten Wijde Ee e.o. ging zij, samen met de secretaris Jan Willem Hesselink, fondsen werven.

In 2018 was het zover dan zover, de *Wâldfûgel*

links: Het oorspronkelijke spinnegatdeksel met de initialen E.G.v.V die staan voor Egbertus Gerrit van Veen, opdrachtgever en jarenlang de eerste eigenaar

rechts: Het vervangende spinnegatdeksel met de initialen van J.O. van der Werff, 1919

kon aangeschaft worden. Maar toen begon het eigenlijke werk pas.

Uitgeplozen

De moeite waard is om hier nog eens vast te leggen dat de familie Van der Werff al vanaf 1710 in Drachten, en ook elders in Friesland, schepen heeft gebouwd. Toen de *Wäldfûgel* in 1920 werd gebouwd, werden al ijzeren en stalen schepen op de werf aan het Buitenstverlaat gebouwd. Zo is het huidige SKS-skûtsje van Joure hier in 1923 gebouwd. Omdat in die jaren ook een grote vloot houten schepen onderhouden moest worden, waren er naast ijzerlieden ook timmerlieden op de werf aan het werk. Vandaar dat rond 1920 nog enkele nieuwe houten Friese jachten zijn gebouwd. De uitgebreide geschiedenis van Van der Werff en de historie van de *Wäldfûgel* is uitgeplozen door Dirk Huizinga die een boekje samenstelde. Toen in 2009 het 280-jarig bestaan van de werf werd gevierd, waren er ook motorkruisertjes, een visaakje, diverse skûtsjes,

een rivierklippertje, een steilsteven en twee houten ronde jachten, die op de werf waren gebouwd naar Drachten gekomen. De huidige werfbaas Haiko van der Werff en ook Roelof van der Werff werden betrokken bij het behoud van het honderd jaar oude Friese jacht. Afgelopen winter verving Roelof in zijn werkschuur in Workum enkele gangen. Intussen waren Rienkje en haar man Arjen heel actief in het schuren, lakken en schilderen van de *Wäldfûgel*.

Elektromotor

Bijzonder was dat in juli van dit jaar Folkert Gaarlandt met zijn moeder Kirsten en zijn vrouw en zoons de koperen naamplaat kwam overhandigen in Workum. Die was als herinnering door zijn vader E.G. bij de verkoop achtergehouden, De naamplaat dekt het luikje af dat toegang geeft tot het achterhuisje onder de hennebalk bij het roer. Het draagt de naam spinnegatdeksel. Erachter werd vaak de fles Beerenburg bewaard.

Op 11 september jl. werd met een bescheiden groep het honderdjarig bestaan gevierd van de *Wäldfûgel*. Rienkje van Boekel-van der Mei, hield een fraaie toespraak die uitgebreid werd aangevuld door Dirk Huizinga, die een groot deel uit zijn boekje citeerde.

De voortstuwing van de *Wäldfûgel* is nog een probleem. Vroeger hing er een buitenboordmotor aan een steun, maar dat is geen gezicht. Haiko maakte daarom een nieuw, identiek roer met ingebouwde elektromotor. De kabels lopen via een geboord gat naar het achterschip. Ideaal, want je bent zo geen ruimte voor een binnenboordmotor kwijt. Bovendien maakt de elektromotor geen herrie. Het manoeuvreren, vooral in de achteruit, gaat uitstekend, want de boot vaart exact achter de schroef aan. Dus achteruit aanleggen, gaat vaak beter dan vooruitvaren! Haiko bedacht

rechts: Haiko van der Werff maakte een nieuw roer, een kopie van het oude, en bouwde er een elektromotor in. Hij hoopt zo meer eigenaars van ronde jachten over de streek te trekken om ook over te stappen op elektrisch varen

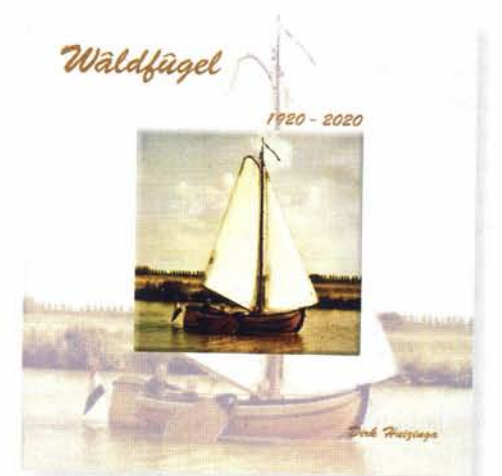
links: De *Wäldfûgel* zeilend op de Wijde Ee bij de Veenhoopwedstrijden in 2010. Het jacht werd voor deze gelegenheid uitgeleend aan Klaas Michiel Elema, dochter Paulien en haar man Jan Hendrik

de constructie van het roer en werd voor de techniek bijgestaan door electrotechniekstudent Gerlof Werkman die sterk betrokken is bij de Solarraces voor studenten. Of de schroef tijdens het zeilen kan meedraaien en zo de accu kan bijladen wordt nog bekeken. Voorlopig is dit een testroer dat voor de *Wäldfûgel* gebruikt wordt. We zijn benieuwd naar de resultaten. Al met al was het een interessante happening waar ook de loco-burgemeester van Smallerland haar waardering uitsprak voor het werk dat het bestuur van de Stichting had gedaan voor het behoud van dit stukje maritiem erfgoed.

ACTIVITEITEN

Het bestuur van de Stichting Varend Cultureel Erfgoed Ronde en Platbodemjachten Wijde Ee e.o heeft de volgende activiteiten voor ogen: Educatieve activiteiten waar jongeren bij betrokken worden; Rondvaarten met kleine groepjes mensen met een beperking; Promotie-activiteiten bij watersportevenementen bij Drachten e.o.; Het uitdragen van de cultuurhistorische waarde van de scheepsbouw aan het Buitenstverlaat door de jaren heen.

Voor het realiseren van bovengenoemde activiteiten worden nog vrijwilligers gezocht, die tevens actief betrokken willen worden bij het onderhoud van het jacht en het meehelpen en uitvoeren van de diverse activiteiten.

Het boekje *Wäldfûgel 1920-2020*, geschreven door Dirk Huizinga is voor € 20,- (+ de verzendkosten) per email te bestellen bij: arjenenrienkjevvanboekel@gmail.com